

ANMÄLNINGAR

Lucia i nytt ljus

Från Nordiska museet kommer en trevlig skrift om luciatraditionen i Sverige¹. Boken är ett välkommet bidrag i beskrivandet av folklig festsed och någon liknande skildring finns inte sedan förut. Detta trots att lucia är en företeelse som de flesta nordbor känner till, utan att veta desto mera om ursprunget. Författaren Lena Kättström Höök tar på ett förutsägbart sätt avstamp i lucialegenden för att ge en översiktlig beskrivning av traditionens olika beståndsdelar från den långa lussenattens frossande och övernaturliga väsen till stjärngossespel och det protestantiska julklapsutdelande Jesusbarnet.

Boken är förtjänstfullt illustrerad med fotografier från olika decennier som visar både på kontinuitet och på förändring. De gamla uppteckningarna förankras tydligt i tid och rum, men det sena 1900-talet och 2000-talet behandlas mycket svävande vilket resulterar i en ganska ytlig behandling av det moderna och senmoderna luciafirandet. Boken tar upp bland annat de olika gestalter som kan tänkas stå som grund för dagens lucia, men också när luciagestaltens olika attribut i form av till exempel krona och vit särk kommit in i bilden.

Trots att det rör sig om ett mer populärvetenskapligt verk är det synd att framställningen nästan helt fokuserar sig på förfluten tid. Det handlar om att fastställa lucias ursprung och förflutna snarare än att se hur traditioner omvandlas och får nya former och funktioner. Nutidens luciatradition är förstasprungun ur det gamla bondesamhället och den tidiga borgerligheten, men samtidigt finns där stråk av alla de olika kontraster som

förts samman under årens lopp. Luciafirandet har, som det konstateras på bokens bakre pärm, varit både ”enkelt och överdådigt, oskuldsfullt och oanständigt, heligt och profant, folkligt och aristokratiskt, privat och offentligt”.

Luciatågets uppbyggnad presenteras också mycket kort på fyra sidor (varav häften består av illustrationer) genom olika följeslagare som tärnor, stjärngossar och tomtar. Detta avsnitt väcker nyfikenhet när det i sista meningen också presenteras figurer som Superman, granar och troll. Men vi får inte veta mer än så. Här skulle finnas möjlighet att fördjupa diskussionen kring lucias föränderlighet och anpassningen av traditioner samt motstånd mot desamma. Debatterna kring lucia har tidvis gått heta, senast förra året möttes en reklamkampanj lucia av sådana hätska och rasistiska kommentarer på nätet att bilden måste tas bort av hänsyn till barnet som avbildades och hans familj. Detta ledde till en motreaktion bland annat på sociala medier där människor lade upp selfies iklädda luciakronor – för att visa att vem som helst kan och får vara lucia.

Denna typ av debatter presenteras kort i Kättström Hööks bok, men det skulle ha varit givande att ta del av en mer djupgående analys av vad det egentligen är som väcker så starka känslor i just luciafirandet. Firandet av lucia uppfattas ofta som viktigt när något oväntat händer – när framställningen på något sätt bryter mot våra förväntningar och ideal, samtidigt som lucia för de flesta människor varje år går ganska obemärkt förbi.

Blanka Henriksson

¹ Lena Kättström Höök: *Lucia i nytt ljus*. Nordiska museets förlag 2016. 79 s.